

ISSN 1318-5772 XXVIII (2021) št. 3

BOŽJA BESEDA DANES

Revija Zavoda Biblično gibanje

Jožef, Davidov sin,
ne boj se.
(Mt 1,20)

Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ,
μὴ φοβηθῆς.

JOŽEF, OČE V SENCI

POGOVOR Z ZLATKOM GRIČNIKOM s. Snežna Večko
Službo razumem kot del poslanstva

BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin
Jožef pa ne bev ne mev

RAZLAGA ODLOMKA NOVE ZAVEZE Marko Rijavec
Razmišljujoči poslušalec

JOŽEFOVO OBČESTVO Tadej Stegu
Jožef pa je storil

BIBLIČNI TOPOSI Samo Skralovnik
Jakobov protoevangelij in sveti Jožef

UVODNIK Maksimilijan Matjaž POMEMBNEJE JE VAROVATI BOŽJE KOT NAREDITI NEKAJ SVOJEGA	3
BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin JOŽEF PA NE BEV NE MEV	4
PAPEŽ FRANČIŠEK POSLUŠA BOŽJO BESEDO Primož Erjavec PAPEŽ FRANČIŠEK O SVETEM JOŽEFU	6
POGOVOR S PRIJATELJI BOŽJE BESEDE s. Snežna Večko SLUŽBO RAZUMEM KOT DEL POSLANSTVA	8
RAZLAGA ODLOMKA STARE ZAVEZE Benjamin Lülük STAROZAVEZNI JOŽEF: JE SPRAVA MOGOČA?	12
RAZLAGA ODLOMKA NOVE ZAVEZE Marko Rijavec RAZMIŠLJUJOČI POSLUŠALEC	15
JOŽEFOVO OBČESTVO Tadej Stegu JOŽEFOVO OBČESTVO	18
BOŽJA BESEDA V PODOBI Lan Seušek NE BOJ SE	22
IZZIV ZA OSEBNO DELO Teja Omerzel MOŽ, KI NI POBEGNIL	24
BIBLIČNI TOPOSI Samo Skralovnik JAKOBOV PROTOEVANGELIJ IN SVETI JOŽEF	26
CERKVENI OČETJE BEREJO SVETO PISMO br. Jan Dominik Bogataj JOŽEF V PERSPEKTIVI SIRSKIH OČETOV	30
MALI KLJUČ SVETEGA PISMA s. Snežna Večko BOG – STVARNIK SVOBODE	33
OSEBE V SVETEM PISMU Izet Veladžić PINHAS, MOŽ, KI JE ZATRL EPIDEMIJO	34
SMEJATI SE S SVETIM PISMOM Samo Skralovnik KO PRIDE LEV ...	35
POROČILO Samo Skralovnik DAN BIBLIČNEGA GIBANJA	38
PRIPOROČAMO V BRANJE Vlasta D. Rus DUHOVNE MISLI O SVETEM JOŽEFU	40
MOLITEV Z BOŽJO BESEDO Delavnice molitve in življenja	42

BOŽJA BESEDA DANES je katoliška biblična revija, ki jo izdaja Zavod Biblično gibanje s podporo SŠK. Izhaja trikrat letno.

Revijo lahko naročite ali odjavite po pošti na naslov gibanja in uredništva.

NASLOV ZAVODA IN UREDNIŠTVA:
Zavod Biblično gibanje
Poljanska cesta 2, 1000 Ljubljana
info@biblicnogibanje.si
www.biblicnogibanje.si
www.facebook.com/biblicnogibanje.si

UREDNIŠKI ODBOR:

Vlasta Doležal Rus, Zlata Krašovec, Tatjana Rupnik, dr. Maksimilijan Matjaž

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: dr. Samo Skralovnik

LEKTORIRANJE: Barbara Skralovnik

FOTOGRAFIJE: Avtorji uporabljenih fotografij so navedeni pod fotografijami.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: LDS Media Library (churchofjesuschrist.org)

OBLIKOVNA ZASNOVA: Branka Smodiš

PRELOM IN PRIPRAVA ZA TISK: Robert Rošker

TISK: Salve, d. o. o., Ljubljana

Priporočen je prostovoljni dar za pokritje stroškov izhajanja revije.
Transakcijski račun pri Delavski hranilnici: SI56 6100 0002 0986006

POMEMBNEJE JE VAROVATI BOŽJE KOT NAREDITI NEKAJ SVOJEGA

Zadnja letošnja številka naše revije, ki je tokrat posvečena svetemu Jožefu, prihaja med bralce v času, ko zaključujemo njegovo leto in začnemo dvoletno skupno pot vseh v Cerkv, na kateri se bomo učili bolje in več poslušati drug drugega in manj govoriti drug o drugem, biti pozornejši na drugega in na njegovo počutje v Cerkv kot pa nase in na svoj prav. Bi lahko našli primernejšo osebo med nebeščani, ki bi lahko postala priprošnjik in vzornik iskalcem in poslušalcem na tej sinodalni poti? Hvaležni smo avtorjem te številke, ki so se pustili res močno nagovoriti Jakobovemu sinu Jožefu, tesarju iz Nazareta, »možu Marije, iz katere je bil rojen Jezus« (Mt 1,16), in so v svojih člankih ohranili pristen navdih, ki bo odprl tudi srca bralcev za sporočilo o Božji novosti, ki jo je vredno varovati.

Jožefa omenjajo evangeliji štirinajstkrat, ne sicer njegovih besed, vedno pa sporoča njegova drža v ozadju ključne poudarke evangelijskega oznanila. Pričuje namreč o tem, da je v življenju veliko pomembnejše in rodovitnejše varovati Božje kot narediti nekaj svojega, kar lucidno ugotavlja eden naših avtorjev. Iti preko sebe in v drugem odkrivati Božji dar ter tako skupaj graditi občestvo, ki pričuje o Bogu, Očetu življenja. To je bilo Jožefovo poslanstvo in to je poslanstvo *Cerkve na poti* danes, ki nujno potrebuje več sinodalne miselnosti in delovanja. Žal smo tudi verniki danes preveč podobni Jezusovim učencem, ki so bili po treh letih življenja skupaj z njim še vedno trdno v svojem starem mišljenju, kjer je veljalo predvsem to, koliko je kdo uspešen, kako je prepričljiv v besedah in kje je njegov sedež v družbi. Jezusove besede o nebeškem Očetu, ki z ljubeznijo skrbi za vsakega človeka, in o kraljevski poti blagrov, ki jih bo preko služenja in izpuščanja pripeljala do veselja in polnosti Božjega otroštva, pa niso prišle do živega ne njim ne nam. Še vedno računamo predvsem nase in na svojo iznajdljivost, kako si bomo izborili čim ugodnejše mesto, kjer bomo spoštovani, kjer si bomo lahko nabrali čim več zalog, da bomo varni in od nikogar odvisni. Jožefovega pričevanja za pot malih, ki jih ne stre ne ponižanje ne slava, ne navdušenje ne dvom, ne veselje ne žalost, ker so hvaležni za svoj delež v Božjem načrtu, tudi danes ne jemljemo dovolj resno. Naša vera je pogosto preveč preračunljiva in ne spreminja dovolj resno človeškega načina razmišljanja. Zato naše besede o Jezusu in o njegovem evangeliju ne premikajo ne gora in ne src. Zato srce ne pogreje niti nas samih, kaj šele množic zunaj cerkve. Priporočajmo se svetemu Jožefu tudi za sinodalno pot, da bomo imeli dovolj vere in ponižnosti za pogumne korake. •••

foto_Jure Viltužnik

JOŽEF PA NE BEV NE MEV

Sveto pismo je o Jožefu zelo redkobesedno, še bolj redkobeseden pa je v Svetem pismu Jožef sam.

Jožef je molčal. Jožef ni govoril, kar pomeni, da je poslušal. In le kdor poslušča, je lahko tudi poslušen.

Sveto pismo je o Jožefu zelo redkobesedno, še bolj redkobeseden je v Svetem pismu Jožef sam. Ne le da je redkobeseden, je celo brez besed. Kar je dokaj čudno glede na vse, kar se mu je dogajalo.

Jaz ne spadam med tihe ljudi. Moja usta so kot zapornica – čim jih odprem, lahko pričakujete poplavo besed, o katerih nujnosti ali celo modrosti bi se dalo diskutirati. Na dolgo in na široko, seveda. Ne šparam z besedami, ko mi žena recimo pove, da je čisto malo, a vendar že spet opraskala avto; Jožefu pa je Marija povedala, da je noseča, in je to sprejel brez besed. Vem, da to za vas ni neka nova informacija, saj poznate zgodbo, saj berete Sveto pismo ... A sprašujem vas: ste to kdaj zares premislili? Marija pove Jožefu, da pričakuje otroka, ki seveda – in to je tudi Jožefu popolnoma jasno – ni njegov, on pa ne reče ne bev ne mev. No, morda mu Marija tega ni niti povedala. Morda je novica do Jožefovih ušes prišla, preden je k njemu prišla Marija ... Tega ne vemo. A še najbolj mirni in pobožni možaki med nami bi si ob taki novici dali vsaj malo besednega duška ... Vsaj zase, v svoji sobi, če že ne bi odhiteli ozmerjat Marije na drugi konec mesta ... ali dežele. Jožef pa ne. In to ne zato, ker nima svoje sobe, ker mu je vseeno ali ker morda svetopisemski pisec pač ni pribeležil njegovih besed. Temveč, ker tak – svet – enostavno je! Novice nikakor ni sprejel z lahkoto, kot gre razumeti iz evangelija, saj je razmišljal o tem, da bi jo zapustil (in to je nekaj, o čemer jaz kljub gostobesednosti in koleričnemu značaju še nisem razmišljal, o ločitvi pa res ne). Je pa seveda res, da me žena ujezi z zgodbo o opraskanem avtu in ne s tem, da je zanosila z nekom drugim. Pa vendar – Jožef je težko, hudo in presenetljivo novico sprejel – brez besed. Sam se utapljam v besedah, kadar komu razlagam, kaj se mi je ponoči sanjalo. Svoje sanjarije razlagam večkrat in več ljudem, pa čeprav so bile sanje čista bedarija in nima z njimi kaj početi ne ta, ki mu to pripovedujem, ne jaz, ki sem jih sanjal. Jožefu pa se je v sanjah

oglasil Gospodov angel in mu razodel, da je Marijino dete sam Božji sin, za katerega mora poskrbeti. On pa je to sprejel brez besed in nikomur ni nič pravil, še Mariji morda ne, vsaj zapisano ni, da bi ji.

Res da sem ob rojstvu otrok tudi sam ostal brez besed, a o porodih, ki sem jim bil priča, še danes rad pripovedujem, če le nanese prilika in najdem koga, ki mi je voljan prislusniti. O, ko se najdemo na kupu očetje, novopečeni ali pa že stari prepečenci, kaj kmalu pridejo na vrsto zgodbe iz porodne sobe. Junačimo se, se tolčemo po prsih, primerjamo izkušnje, in lahko mi verjamete, da pri tem prednjačim, saj sem ob šestih otrocih porodu prisostvoval večkrat, kot je rodila povprečna slovenska mamica. Jožef pa je prisostvoval rojstvu Božjega Sina, in čeprav bi vsa verna in teološka srenja rada vedela, kako je bilo, je Jožef molčal takrat in molči še danes.

In tako ne vemo: ne kako je bilo, ne če so se mu tresla kolena, ne če je jokal od ganjenosti ali strahu, ne če si je sploh želel biti zraven ali si je po tihem – kot jaz ob prvem porodu – želel, da bi lahko počakal zunaj.

Vse številne vožnje otrok na zdravniške preglede, krožke, v glasbene šole in še kam so bile in so še vedno vir gostobesednega pritoževanja in pridušanja, da ne govorim o poplavi godrnjavih besed ob pakiranju in vožnji na dopustovanje. O, kakšen glasen dogodek za vse sosedstvo je, ko naša družina polni avto za odhod na morje. Koliko parlamentiranja, kaj vzeti in česa ne, koliko česa vzeti in zakaj ... Koliko besed, da na koncu koncev

rečeš še: A sploh moramo iti? In zakaj sploh gremo!?

Jožef pa je moral zapustiti dom in zbežati z družino v neznanu, ko ni vedel točno, niti kam gre, niti koliko časa bo tam moral biti, predvsem pa, ali bo tja sploh prišel ... In to mu je uspelo brez besed. Ko kdo od otrok zamuja domov za več kot deset minut, ga čaka krepka in dolga pridiga, in Bog ne daj, da mi kaj

foto_Sergei Sushtchik (Unsplash)

PAPEŽ FRANČIŠEK O SVETEM JOŽEFU

Kip spečega Jožefa je od vsega začetka ob delovni mizi papeža Frančiška. Kjer koli je živel in deloval, je Jorge Mario Bergoglio imel ob sebi ta Jožefov kipec, ki ga je spominjal, da se v sanjah lahko skriva Božji glas. Papež Frančišek v nagovorih in drugih priložnostih odkriva različne obraze svetega Jožefa, ki jih bomo, nekatere, predstavili v nadaljevanju.

SPEČI POSLUŠALEC

O svoji pobožnosti do svetega Jožefa je Frančišek spregovoril med svetovnim srečanjem družin v Manili 16. januarja 2015. Zbranim je govoril o svojem zaupanju v posredniško moč Jezusovega skrbnika in o svojem občudovanju njegove vloge, ki jo je utelešal.

Zelo imam rad svetega Jožefa, ker je močan in molčeč človek. Na svoji mizi imam podobo svetega Jožefa, kako spi. In ko imam kakšen problem ali težavo, to napišem na kos papirja in položim pod kip svetega Jožefa, da bi on o tem lahko sanjal. Ta gesta pomeni: moli za ta problem.

OBZIRNO VAROVANJE

Nastop petrinske službe papeža Frančiška 19. marca 2013 se je zgodil ravno na praznik svetega Jožefa. V nagovoru po evangeliju se je Frančišek osredotočil na vzor svetega Jožefa, ki je varuh Jezusa in vse Cerkve.

V evangeliju smo slišali, da je Jožef storil, kakor mu je naročil Gospodov angel, in je k sebi vzel svojo ženo. V teh besedah je že vključeno poslanstvo, ki ga Bog zaupa Jožefu: poslanstvo biti kustos, varuh. Čigav varuh? Marijin in Jezusov. To pa je varovanje, ki se potem razširi na Cerkev.

Kako Jožef izvaja to varovanje? Zelo obzirno, ponižno, v tihoti. Vendar pa z nenehno navzočnostjo in popolno zvestobo tudi tedaj, ko ne razume. Od poroke z Marijo do zgodbe z dvanajstletnim Jezusom v jeruzalemskem templju ju vsak trenutek spremlja s skrbnostjo in vso ljubeznijo. Ob Mariji, svoji ženi, je v vedrih in težkih trenutkih življenja in v vsakdanjosti nazareške hiše, v delavnici, kjer je Jezusa naučil svoje obrti.

Kako živi Jožef to svojo poklicanost Marijinega in Jezusovega varuha in varuha Cerkve? V nenehni pozornosti do Boga tako, da je odprt za njegova znamenja, da je na voljo za njegov načrt, ne toliko za svojega. Jožef je varuh, ker zna poslušati Boga, ker se pusti voditi njegovi volji, in prav zato je še bolj dojemljiv za ljudi, ki so mu zaupani. Z realizmom zna brati dogodke. Pozoren je na to, kar ga obdaja. Zna sprejemati kar najmodrejše odločitve. V njem, dragi prijatelji, vidimo, kako se odgovarja na Božji klic: z razpoložljivostjo in pripravljenostjo. Vidimo pa tudi, kaj je središče krščanske poklicanosti: Kristus! Varujmo Kristusa v svojem življenju, da bi lahko varovali druge, da bi varovali stvarstvo.

V evangelijih se sveti Jožef pokaže kot močan mož, pogumen, delaven, v njegovem duhu pa se izpostavi velika nežnost, ki ni krepost šibkega, nasprotno, nakazuje moč duha in sposobnost pozornosti, sočutja, resnične odprtosti za drugega, sposobnosti za ljubezen. Ne smemo se bati dobrote in nežnosti!

MOLK, NASELJEN Z BOŽJIM GLASOM

Liturgični spomin svetega Jožefa delavca, 1. maj 2018, je bil navdih svetemu očetu ob nagovoru zaposlenim na katoliškem časniku *Avvenire*. Katoliškega informatorja je primerjal s svetim Jožefom.

Jožef je človek molka. Na prvi pogled bi se nam lahko zdel celo nasprotje komunikacije. V resnici pa je poslušanje, prvi pogoj vsake komunikacije, mogoče samo tako, da ugasnemo hrup sveta in svojega govoričenja. Jožefov molk je naseljen z Božjim glasom in oblikuje pokorščino vere, ki vodi v zastavitev življenja, ki se pusti voditi njegovi volji. Sveti Jožef nas poziva, naj ponovno najdemo smisel v zdravi počasnosti, umirjenosti in potrpežljivosti. S svojim molkom nas spominja, da se je vse začelo s poslušanjem, preseganjem samega sebe, da bi se tako odprlo za besedo in zgodovino drugega.

Ni slučajno, da je Jožef mož, ki se zna prebuditi in vstati sredi noči, ne da bi izgubil pogum pod težo težav. Zna hoditi v temi brez gotovih trenutkov, v katerih bi vse razumel, močan zaradi klica, ki ga

*Na svoji mizi
imam podobo
svetega Jožefa.*

*Jožef je varuh,
ker zna poslušati
Boga, ker
se pusti voditi
njegovi volji.*

*Ne smemo
se bati dobrote
in nežnosti!*

RAZMIŠLJUJOČI POSLUŠALEC

Mt 1

Prvo poglavje Matejevega evangelija se začne z dolgim spiskom moških, nekaterih bolj, drugih manj znanih, velikih in tudi grešnih mož izraelske zgodovine. Poleg tega, da naj bi bili v nekakšnem sorodu, čeprav si zgodovinarji o tem niso na jasnem, jim je skupno tudi to, da so vsi po vrsti *očetje*. »Abrahamu *se je rodil* Izak, Izaku *se je rodil* Jakob,« (Mt 1,2) itn. Rodovnik, kakor mu pravi Matej, torej jasno izpostavlja krvno linijo očetov Abrahamovega in Davidovega rodu, katerega del je tudi Jožef. Le da se pri njem običajna formula, »temu in temu se je rodil ta in ta«, prekine in zamenja: »Jakobu pa se je rodil Jožef, *mož Marije*, iz katere je bil rojen Jezus, ki se imenuje Kristus.« (Mt 1,16) Naenkrat torej ne gre za očeta, temveč za *moža* (gr. *anér*), edinega tako poimenovanega v vrsti vseh mož pred njim.

PRESENETLJIV VSTOP BOGA

To daje Jožefu posebno vlogo v vsej odrešitveni zgodovini, tako poudarja Matej, na prvi pogled sicer nekoliko manjšo kakor vsem možem pred njim. Vendar pa to ne drži, njegova vloga zato ni prav nič manjša, temveč samo *drugačna*, tako namreč podčrta Matej, sicer bi Jožefa preprosto izključil iz svojega rodovnika. In ravno ta drugačnost nakazuje na neki zunanji poseg v navadnost, običajnost, tudi logičnost. Najprej to, da se ob njem pojavi Marija, ena od petih žena v rodovniku,

katerih omemba vedno znova opozarja na neko nenavadnost, izrednost, potem pa še to, da se glagol v zvezi z Jožefom iz tvornika (aktiva) »*egennēsen*«, db. »je rodil«, prevesi v trpnik (pasiv) »*egennēthē*«, »je bil rojen«. Oboje namiguje, da gre pri tem za nekaj izjemnega, za Božji poseg. Ne gre torej več zgolj za biologijo, temveč za *teologijo*. Pri tem ima Jožef posebno vlogo. Kakšno, razloži odlomek Mt 1,18-25.

V pričakovano »rodovniško« dogajanje, ki sta ga z zaroko načrtovala Jožef in Marija, torej stopi nekakšna *Božja napaka*. Pri tem je treba pojasniti, da je izraz »zaročena« (gr. *mnēsteuein*), ki ga na tem mestu za položaj Jožefa in Marije uporabi pisec, v slovenščino praktično nemogoče prevesti, saj je judovski način poročanja povsem drugačen. Bil je sestavljen iz dveh ločenih korakov, najprej izraza formalne privolitve pred pričami (Mal 2,14), potem pa trenutek, navadno leto za tem, ko je ženin nevesto vzel na svoj dom (Mt 25,1-13). Pri tem izraz »zaroka« uporabljamo za prvi korak, ko je bila pravno dekle že žena svojega moža, čeprav še ni živela z njim. Tako je jasno, da je šlo pri Marijini nosečnosti, ki se je zgodila v tem letu med prvim in drugim korakom poroke, za precejšen škandal, saj se je pričakovalo, da je žena prišla na dom svojega moža kot devica. To pa se ni zgodilo. Še pred tem je bila Marija noseča. To je imelo zanju določene posledice.

Jožefove sanje razumemo kot proces razmišljanja, proces, v katerem pride do Božjega razodetja.

JOŽEFOVO OBČESTVO

V številki, posvečeni novozaveznemu Jožefu, smo rubriko »Pavlova občestva« preimenovali v »Jožefovo občestvo«. Jožefovega občestva prav tako ne povezuje le kri, temveč gre za širšo skupnost, ki ni lastna samo biološkemu očetom. Razmislek o svetem Jožefu bo usmerjalo Frančiškovo apostolsko pismo *Patris corde* (Z Očetovim srcem), ki je izšlo 8. decembra 2020 in predstavlja začetek posebnega cerkvenega leta, leta svetega Jožefa.

JOŽEF PA JE STORIL

Lik svetega Jožefa se mi je dolgo zdel oddaljen: veličasten, nekje v višavah, nepremagljiv; skratka nekdo, ki je drugačen in mi je tuj. Silno težko sem se našel v njegovem krepostnem življenju. A kdo je sveti Jožef v resnici? Kako je lahko navdih pri poslanstvu, ki ga ima vsakdo izmed nas? Kot starši, očetje, matere, pa tudi kot pastoralni delavci, duhovni očetje, katehisti in katehistinje, duhovniki, škofje in vsi drugi smo poklicani kot sveti Jožef, da otrokom, ki so nam zaupani, fizičnim ali duhovnim, majhnim in velikim, pomagamo rasti v modrosti in razumnosti – v zavedanju, kdo je njihov pravi Oče.

Jožef ni aktivist, ki s svojim delom rešuje svet, ampak zna predvsem poslušati in udejanjati Božji načrt.

PODOBE SVETEGA JOŽEFA

V litanijah je sveti Jožef opisan s presežniki, ki se zdijo človeku nedosegljivi. Ob tem je zanimivo, da nam evangelij Jožefa ne predstavlja kot nekakšnega supermana – nasprotno, predstavlja ga kot moža, ki je ranljiv, ponižan, npr. ko zanj ni bilo prostora v prenočišču (Lk 2,7). Če bi imel Jožef zadosti pod palcem, bi gotovo dosegel, da bi ju sprejeli. Toda »zanju« ni bilo prostora. Lahko si predstavljamo ponižanje, ki ga je izkušal Jožef, ko ga v njegovem, Davidovem mestu niso sprejeli. Jean Galot prepozna Jožefa kot Jezusovega predhodnika, glasnika na poti ponižanja, ki je prišel »v svojo lastnino, toda njegovi ga niso sprejeli« (Jn 1,11).

Jezus je v Jožefu našel poteze, ki so spominjale na obraz nebeškega Očeta.

Malo so verjetno k odtujenosti Jožefovega lika pripomogle tudi njegove upodobitve – po eni strani kot starca v jaslicah, ki pravzaprav ne ve dobro, kaj naj tam počne in se nekako ne znajde. Po drugi strani podobo svetega Jožefa zaznamuje izumetničena podoba nekaterih kipov in podob s cvečičo palico ali pa stebлом lilije – vse to se bolj malo ujema z roko in značajem odločnega moža, ki trdo dela, ki je svoji ženi v oporo. Na podobnicah svetega Jožefa najdemo dokaj nenavadne like.

Tretja podoba svetega Jožefa, ki lahko povzroči nerazumevanje, je sveti Jožef delavec. Pij XII. je leta 1955 postavil praznik Jožefa delavca na prvi maj, ki je mednarodni praznik dela. Postavitev tega praznika naj bi bila nekak tih uvod v spravo med Cerkvijo in delavstvom, ki ga je Cerkev predolgo zanemarjala.

Kakšnega odnosa do dela nas uči sveti Jožef? Sveti Jožef je bil tesar, ki je pošteno delal, da je zagotovil vzdrževanje svoje družine. Od njega se je Jezus naučil vrednosti, dostojanstva in veselja nad tem, kaj pomeni jesti kruh, ki je sad dela lastnih rok. Ampak sveti Jožef ni delavec – aktivist socialističnih delovnih akcij, ki s svojim delom rešuje svet, ampak zna predvsem poslušati in udejanjati Božji načrt. »Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi.« (Mt 1,24) Delal je, kar mu je naročil Gospod.

Jožef je – kot pravi papež Benedikt XVI. – pripravljen na skok. Pripravljen je vstati in izpolniti Božjo voljo. Kot Marija – »Glej, tukaj sem! Dekla sem Gospodova!« – je Jožef pripravljen Božjo voljo napraviti za merilo svojega življenja. Celotno njegovo življenje je zaporedje takšnih vodenj. Od prvega srečanja z angelom, ko Jožef nenadoma prekine tiho, urejeno, skromno, zadovoljno življenje, ki ga je imel pred seboj. Potegne ga v pustolovščino z Bogom. Kaj to pomeni, se takoj pokaže: Mesija ne more biti rojen v Nazaretu. Jožef se mora odpraviti – in gre. V Betlehem, Davidovo mesto. A tudi tukaj ne more biti: njegovi ga niso sprejeli. Jezus je rojen v hlevu, zunaj mesta. Nato pride naslednje srečanje z angelom. In Jožef: vstane in gre. V Egipt. Tam izkuša usodo brezdomca, begunca, azilanta, tujca, ki ne spada zraven in mora iskati bivališče zase in za svoje. Daleč od malomeščanskega ideala ustaljenega in urejenega življenja, ki ga včasih imamo za krščanstvo.

JAKOBOV PROTOEVANGELIJ IN SVETI JOŽEF

SKOPA KANONIČNA BESEDILA

Podatki, ki jih o Jožefu najdemo v Svetem pismu oz. v besedilih Nove zaveze, so skopi. Pavlova pisma, ki so najstarejši pisni dokumenti Nove zaveze, Jožefa sploh ne omenjajo. Markov evangelij, ki velja za najstarejšega, prav tako ne. Jožefa opisujeta samo evangelista Matej in Luka v prvih dveh poglavjih, ko poročata o Jezusovem otroštvu. Jožef se nazadnje omenja skupaj z Marijo, ko v Jeruzalemu iščeta dvanajstletnega Jezusa (Lk 2,41-52). Jožef v kanoničnih besedilih ne spregovori niti besede, po dogodku v templju pa sploh izgine s svetopisemskega radarja.

To tišino oz. pripovedno vrzel poskušajo zapolniti t. i. apokrifni evangeliji o Jezusovem rojstvu in otroštvu, ki Matejevo in Lukovo pripoved dopolnjujejo z različnimi privlačnimi zgodbami, navdihnjenimi s Staro zavezo in drugimi zgodbami. Ta besedila, ki so kasnejšega nastanka in niso vključena v kanon, imenujemo apokrifna.

BOGATA APOKRIFNA BESEDILA

Apokrifna besedila lahko v grobem razdelimo na tako imenovane *agrafe* (posamezne izreke) in *apokrifne*. Izraz *agrafa* označuje Jezusove izreke ali izreke o Jezusu, ki jih najdemo zunaj štirih novozaveznih evangelijev. Pojavljajo se v drugih delih Nove zaveze, pri cerkvenih očetih, v bogoslužnih knjigah, antičnih krščanskih fragmentih in seveda v apokrifnih besedilih. En tak izrek, ki ga evangeliji niso ohranili, najdemo v Apd 20,35: »Večja sreča je dajati kakor prejemati.«

Pomembnejši kot posamezni Jezusovi izreki so apokrifna besedila. Najpomembnejša so tista, ki si pridevajo naslov *evangelij*. Na začetku je imela beseda *evangelij* pomen veselega sporočila o uresničitvi odrešenja. V tem oznanilu ima centralno vlogo Jezus, ki je Kristus, v katerem je uresničeno odrešenje. Apokrifni evangeliji so po svoji strukturi precej drugačni, saj niso zaokrožene celote, ki bi v pripovedi zaobjemale Jezusovo učenje, delovanje, smrt in vstajenje, temveč se osredotočajo npr. zgolj na Jezusove izreke (Tomažev evangelij), pripovedi o otroštvu (Tomažev evangelij Jezusovega

otročstva), na Jezusovo spočetje in rojstvo (Jakobov protoevangelij) itd. Apokrifni evangeliji sestavljajo najboljše deli raznovrstnega apokrifnega korpusa, v katerega spadajo tudi številne apokalipse, pisma, skrivne knjige, eksegetska dela, razprave o razodetju, molitve ipd. Veliko apokrifnih del je poznanih zgolj iz navedkov cerkvenih očetov. Ker so mnogi apokrifi krožili pod naslovom »evangelij«, to pomeni, da so jim želeli zagotoviti določeno avtoritativnost s sklicevanjem na štiri spise, ki so postali znani pod tem imenom. Samo dejstvo obstoja apokrifnih besedil v bistvu ni presenetljivo. Ta besedila so odsev živahnega predajanja in reflektiranja poročil o Jezusu in kažejo na to, kako veliko je bilo zanimanje zanj in kakšen je bil njegov vpliv.

Eno najpomembnejših skupin apokrifnih evangelijev, po razdelitvi J. K. Elliota, predstavljajo t. i. evangeliji rojstva in otroštva, kamor med drugim prištevamo *Jakobov protoevangelij*, ki ga bomo predstavili v nadaljevanju, in sicer z Jožefovega vidika.

JAKOBOV PROTOEVANGELIJ

Jakobov protoevangelij je eden najpomembnejših in najvplivnejših apokrifov. Predstavlja najzgodnejšo predelavo kanoničnega poročila o Jezusovem rojstvu. Jakobova knjiga je bila po eni strani zelo priljubljena na Vzhodu, saj več kot sto grških rokopisov iz 3. stoletja vsebuje nekatere dele iz Jakobovega protoevangelija, toda po drugi strani prepovedana na Zahodu, ker je učila o Jožefovem prvem zakonu. V zadnjem, 25. poglavju Jakobovega protoevangelija se avtor predstavi kot Jakob, Jezusov polbrat, sin Jožefa iz njegovega prvega zakona. Zaradi nepoznavanja palestinske geografije in judovskih navad lahko sklepamo, da avtor ni bil Jud.

Avtor v prvih desetih poglavjih opiše Marijine starše, njeno rojstvo in zgodnja leta ter njeno poroko. Temu sledi poročilo o Jezusovem rojstvu. Jakob kombinira Lk 1–2 in Mt 1–2 v koherentno zgodbo in dodaja veliko dodatnega materiala. Čeprav apokrifno besedilo v razmerju

JOŽEF V PERSPEKTIVI SIRSKIH OČETOV

Misel cerkvenih očetov v oziru na Jožefa, moža Device Marije, v glavnem sledi skopim podatkom, ki jih lahko razberemo iz evangelijskih poročil, obenem pa se pogosto naslanja tudi na poročila iz apokrifnih besedil. Čeprav v korpusu zgodnjekrščanske književnosti ne najdemo nobenega dela, ki bi bilo posebej posvečeno Jezusovemu redniku, je patristična misel vendarle razvila nekaj zanimivih poudarkov glede njegovega lika.

složni v tem, da je šlo za čist zakon, kar morda najjasneje opredeli Maksim Turinški, ki zatrdi, da je bil Jožef »vedno ženin in nikdar mož« (*semper sponso, nec unquam marito*) (*Serm.* 53).

Gospodov rednik je v patristični književnosti na splošno najpogosteje omenjen v različnih komentarjih evangelijev, ko je govora o Jezusovem otroštvu. Očetje ga pogosto primerjajo starozaveznemu očaku Jakobu, apostolom, ki so Kristusa ponesli poganom, ali pastirjem oz. voditeljem Cerkve. Peter Krizolog, denimo, Jožefa kot obrtnika primerja z Bogom Očetom, ki je prav tako »obrnik« svoje Besede, Kristusa (prim. *Sermo* 48.3; 49.4).

Kljub temu da je Cerkev vse od začetkov Jožefu priznavala posebno vlogo v odrešenjski zgodovini, se teološka refleksija o Kristusovi skrivnosti v prvih stoletjih ni preveč zaustavljala pri njegovem redniku. Morda so mu največ pozornosti namenili sirski cerkveni očetje, ki so v primerjavi z grškimi in latinskimi razvili nekatere izvirne poudarke.¹

AFRAHAT: JOŽEF KOT VZOR OČETOVSTVA

V kontekstu polemike s perzijskimi Judi Afrahat, sirski avtor iz prve polovice 4. stoletja, razvije misel o Božjem blagoslovu, ki je bil dan Adamu, tako da se je iz roda v rod prenesel na Kristusa. V 23. poglavju njegovega dela *Prikazi* razvija isto misel o prenosu blagoslova: Adam je bil prvo zrno, ki ga je Stvarnik blagoslovil (prim. Iz 65,8-9), ta Božji blagoslov pa se je v izraelskem ljudstvu prenašal iz roda v rod. Afrahat pregleda celotni rodovnik, ki nosi Božji blagoslov, in ko pride do Jožefa, zapiše:

Jožef je bil imenovan oče Jezusa Mesije. Jezus se je rodil iz Marije, Device, iz semena Davidove hiše, iz Svetega Duha, kakor je zapisano, da sta bila oba,

Razodetje Jožefu v sanjah (Vat. sir. 559, f. 12v, zač. 13. stol.)

V prvih stoletjih je posebno zanimanje vzbujal način zakona med Jožefom in Marijo in omembe »Gospodovih bratov«, ki so jih nekateri (npr. *Jakobov protoevangelij*) razlagali kot Jožefove sinove iz prejšnjega zakona oz. kot Jezusove bratrance. Hilarij, Hieronim in drugi očetje so Jožefov in Marijin zakon dojemali predvsem kot nominalen/naziven, praven ali zgolj putativen/domnoven, medtem ko je njuni zvezi šele Avguštin na podlagi rimskega prava dodelil status pravega zakona. Ne glede na različno vrednotenje so cerkveni očetje

¹ Pri pregledu sirske misli o Jožefu se deloma nanašam na še neobjavljeni prispevek *Saint Joseph in Syriac Church Fathers* mladega indijskega patrologa Robyja Vadane CMI. Glej tudi zbornik *S. Giuseppe nei primi quindici secoli della Chiesa* (Rim, 1971) ter cvetober G. M. Bertrand in G. Ponton, ur., *Textes patristiques sur Saint Joseph* v zbirki *Cahiers de Joséphologie* 3–10 (1955–56).

NEDELJA BOŽJE BESEDE

2022

Nedelja Božje besede je praznik Svetega pisma, ki ga je papež Frančišek s pismom *Odprl jim je um (Aperuit illis)* leta 2019 razglasil za vso Cerkev in ga obhajamo v mesecu januarju na 3. nedeljo med letom. Nedeljo Božje besede bomo v Sloveniji, tokrat že tretjič na ravni vesoljne Cerkve, obhajali 23. januarja 2022 pod geslom:

»Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.« (Lk 24,35)

Geslo, ki je že tretje leto zapored vzeto iz odlomka o emavških učencih, predstavlja zadnjo in ključno stopnjo Jezusovega učenca. Če smo v letu 2021 skupaj z emavškima učencema »odprli oči in spoznali Gospoda« (Lk 24,31), smo tokrat vabljeni k oznanjevanju. To je Božja pedagogika, ki učenca vabi, da prestopi meje samozadostnosti individualizma in stopi v občestvo. Učenec je povabljen, da od poslušanja ali branja Božje besede stopi na pot oznanjevalca. Geslo prihajajoče nedelje Božje besede bi tako lahko ubesedili tudi s sloganom: *Od branja do oznanjevanja, od bralca do pričevalca.*

Zavod Biblično gibanje, ki koordinira obhajanje te nedelje, bo v povezavi z različnimi skupinami in posamezniki v Cerkvi pripravil predloge za pripravo bogoslužja, sodelovanje pri nedeljski maši, katehetske in pridigarske osnutke ter različne video pripomočke. Vse to boste našli na naši spletni strani. ...

ZAVOD
BIBLIČNO
GIBANJE

23. januar 2022

NEDELJA BOŽJE BESEDE

Od branja do oznanjevanja, od bralca do pričevalca

»Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.«
(Lk 24,35)

biblicnogibanje.si • info@biblicnogibanje.si

BIBLIČNA ŠOLA

Evangelii gaudium

Tema novega ciklusa biblične šole bo razlaga Prve Mojzesove knjige.

Predavanj se lahko udeležite v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Preski ali preko spletne povezave.

Termini srečanj biblične šole 2021/2022, ki bodo potekala od 17.00 do 18.30, so:

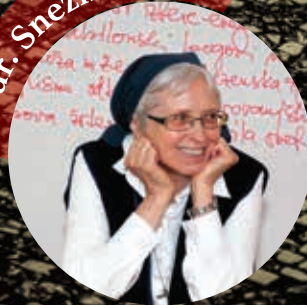
- 20. oktobra 2021,
- 24. novembra 2021,
- 15. decembra 2021,
- 26. januarja 2022,
- 23. februarja 2022,
- 23. marca 2022,
- 20. aprila 2022,
- 25. maja 2022 *in*
- 22. junija 2022.

Predavatelja in predavateljica

škof dr. Maksimilijan Matjaž

s. dr. Snežna Večko

dr. Samo Skralovnik

